

Ortaokul Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Sosyal İlişkiler, Okula Aidiyet ve Özyeterlik Açısından İncelenmesi*

Examining the resilience levels of secondary school students in terms of social relations, sense of school belonging and self- efficacy

Başak Kılınç¹, Aslı Uz Baş²

¹*Sorumlu Yazar, Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, basakkilinc62@gmail.com, (https://orcid.org/0000-0003-0870-9383)*

²*Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, asli.uzbas@deu.edu.tr, (https://orcid.org/0000-0001-8307-6198)*

Geliş Tarihi: 27.03.2023

Kabul Tarihi: 05.09.2023

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik değişkenlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında öğrenim gören 7. ve 8.sınıf ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının anlamlı yordayıcıları olup olmadığını incelemektir. Sosyal ilişkilerin alt boyutları (aile desteği, akran desteği) ve okula aidiyetin alt boyutları (okulda kabul, okulda dışlanmışlık) ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi incelemek araştırmanın bir diğer amacıdır. Araştırmanın evrenini ve örneklemini 2021- 2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Seçilen okullarda 7. ve 8.sınıflarda öğrenim gören 643 ortaokul öğrencisinden veri toplanmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak Çocuk ve Genç Sağlamlık Ölçeği, Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, Okula Aidiyet Ölçeği, Genel Özyeterlik Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22 Paket programından yararlanılarak, Pearson korelasyon analizi, aşamalı çoklu regresyon analizi, t-testi ve tek yönlü varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda aile desteği, okulda kabul, arkadaş desteği, öz yeterlik ve okulda dışlanmışlık değişkenlerinin birlikte psikolojik sağlamlık puanlarındaki varyansın %65.2'sini yordadığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgular alanyazınındaki diğer araştırma sonuçları ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik sağlamlık, sosyal ilişkiler, okula aidiyet, özyeterlik, ortaokul.

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the resilience levels of 7th and 8th grade secondary school students studying in public schools affiliated to the Ministry of National Education in terms of social relations, school belonging and self-efficacy. Another aim of this study is to examine the relationship between the sub-dimensions of social relations (family support, peer support) and the sub-dimensions of school belonging (acceptance at school, exclusion at school) and resilience. The universe and sample of the research consists of secondary school students studying in secondary schools affiliated to Muğla Provincial Directorate of National Education in the spring semester of 2021-2022 academic year. Data were collected from 643 secondary school students studying in the 7th and 8th grades in selected schools. Child and Youth

*Bu makale birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Resilience Scale, Social Relationship Factors Scale, School Belonging Scale, General Self-Efficacy Scale and Personal Information Form were used as data collection tools of the research. In the analysis of the data, Pearson correlation analysis, stepwise multiple regression analysis, t-test and one-way analysis of variance techniques were used by using the SPSS 22 Package program. Results showed that social relations sub-dimensions, school belonging sub-dimensions and self-efficacy explained 65.2% of the total variance of resilience scores. These findings were discussed in the light of other research results in the literature.

Keywords: resilience, social relations, school belonging, self- efficacy, secondary school.

GİRİŞ

Çoğu insan günlük hayatında stres faktörleri ile karşılaşabilmekte ve yaşamları boyunca en az bir travmatik olaya maruz kalabilmektedir (Bonanno, 2005; Bonanno vd., 2007). 1950'erin ortalarında, yoksulluk, ebeveyn psikopatolojisi, travma ve aile içi anlaşmazlık gibi zorluklara maruz kalmanın bireyler için olumsuz bir gelişimsel sonuca neden olacağına inanılmaktaydı (Werner, 2005). Travmatik olaylara maruz kalınması ile ilgili yaygın inanışlara rağmen, çocuklar ve yetişkinler aynı deneyimlere çok farklı şekillerde tepki vermektedirler. Bazı çocuk ve ergenler stres ya da zorluklarla karşılaştıklarında psikolojik zorluklar geliştirirken birçoğunun stresli duruma uyum sağladığı görülmektedir (Luthar, 1991; Werner, 1989). Araştırmalar; stresli, dezavantajlı veya istismara maruz kalan çocuklukların büyük bir kısmının büyüyüp toplum yanlısı ve üretken yetişkinlere dönüşebildiğini göstermektedir (Bartol, 2006). Bu bireylere “resilient” yani psikolojik olarak sağlam denilmektedir.

Psikolojik sağlık içerisinde iki kritik bileşen bulundurmaktadır: (a) önemli risk veya ciddi sıkıntıya maruz kalınması ve (b) gelişim sürecine yönelik büyük sıkıntıya karşın olumlu uyumun gerçekleşmesi (Luthar vd., 2000; Fergus & Zimmerman, 2005; Friborg vd., 2009; Luthar & Cicchetti, 2000; Luthar & Zigler, 1991; Masten & Tellegen, 2012). Başka bir ifadeyle bireyin hayatında olumsuz bir durum yaşaması ancak bunu gelişimi için kullanabilmesidir (Turgut & Erarslan-Çapan, 2017). Olumlu sonuç ve uyum kriterleri araştırmacıya bağlı olarak değişse de genellikle psikopatoloji veya zihinsel sağlık sorunlarının yokluğu, sosyal yeterlilik, olumlu benlik saygısı, akademik başarı ve gelişimsel görevlerde yaşa uygun başarının varlığı olarak tanımlanır (Cicchetti & Garmezy, 1993; Everall vd., 2006; Masten, 2001).

Psikolojik sağlık, özellikle bireylerin geçiş dönemlerinde koruyucu bir olgudur. Bu bağlamda çocukluk ve yetişkinlik arasında bir geçiş olan ergenlik döneminde psikolojik sağlık kavramının önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmanın çerçevesinde de psikolojik sağlık konusu ergenlik dönemi bağlamında ele alınmaktadır. Ergenlik, çocukluğun olgunlaşmamışlığından yetişkinin olgunluğuna geçişin ve gelecek için hazırlanmanın gerçekleştiği bir büyüme dönemidir (Steinberg, 2007). Ergenlik erken, orta ve ileri dönem olmak üzere tek bir evre yerine bir evreler dizisi olarak değerlendirilmektedir (Steinberg, 2007; Arnett, 2000). Bu evrelerden biri olan ön ergenlik; hızlı fiziksel değişim, sosyal ilginin ve yönelimin değişmesi, bilişsel yapıdaki gelişmeler, ilkokuldan ortaokula geçişle birlikte ortaya çıkan eğitimsel farklılaşmalar gibi birçok alanda değişimin olduğu zorlayıcı bir geçiş dönemidir. Bu dönemde madde kullanımı, davranış problemleri gibi sorunlara karşı bireylerin daha savunmasız olması; kaygı, stres, depresyon gibi olumsuz duygusal yoğunlukların artması ve kişisel beklentiler ile ailenin ve toplumun beklentilerinin çatışması eklenince süreç hem birey hem de ebeveynler açısından daha da zorlayıcı olabilmektedir (Santrock, 2017).

Uri Bronfenbrenner tarafından geliştirilen Ekolojik Kuram perspektifinden bakıldığında aile, arkadaş ve okul gibi faktörler ergen gelişimini etkilemektedir (Siyez, 2013). Ergenler gelişim dönemleri boyunca yaşadıkları olumsuz deneyimlere karşı sosyal desteğe ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak, ergenlerin psikolojik sağlıklarını etkileyen faktörlerden birinin, aile ve arkadaştan aldıkları ve algıladıkları sosyal destek olduğu ve psikolojik sağlık için

sosyal desteğin kilit bir rolünün olduğu söylenebilir (Bartol, 2006; Baruth & Carroll, 2006; Day, 2006; Luthar, 1991; Richardson, 2002; Turgut & Eraslan-Çapan, 2017).

Ergenlerin psikolojik sağlımlıkları ile ilişkili olabilecek bir diğer değişken de aidiyettir. Aidiyet duygusu, bir sistemin veya ortamın parçası olma ve hissetme deneyimi olarak ifade edilebilir (Dumont & Provost, 1999; Hagerty vd., 1992). Okula aidiyet ise, öğrencilerin okulda, kişisel olarak kabul edilen, saygı duyulan, diğerleri tarafından desteklenen biri olarak hissetmesi olarak tanımlanmaktadır (Goodenow, 1993). Öğrencilerin günlerinin büyük bir kısmını geçirdikleri okul ortamı önemli bir psikolojik sağlamlık kaynağı olabilmektedir. Aidiyet duygusu, ergenlere ilerleyen dönemlerde etkili grup katılımına ve farklı bağlamlarda grup deneyimleri sağlamaya yol açabilecek gelişimsel sürecin anlamlı bir bileşenini oluşturmaktadır (Newman & Newman, 2001). Aidiyet duygusu kabulü gösterir ve bu bireyin davranışlarını etkiler (Osterman, 2000). Bu bağlamda Goodenow (1993), yüksek bir aidiyet duygusuna sahip ergenlerin, zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olacak kaynaklara sahip oldukları inancıyla dirençli olma olasılığının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda yüksek düzeyde okula aidiyet yaşayan ergenlerin akademik başarılarında artış, öğretmenlerle daha olumlu etkileşimler ve daha tatmin edici arkadaşlık ilişkileri olduğu belirtilmektedir (Osterman, 2000; Furrer & Skinner, 2003).

Baumeister ve Leary'nin (1995) aidiyet duygusunun insani bir ihtiyaç olduğu teorisinden yola çıkarak, okulda aidiyet duygusuna sahip olmayan ergenlerin antisosyal gruplara üye olmak gibi farklı yollardan aidiyet duygularını geliştirmeye çalışmaları anlaşılabilir. Ergenler güçlü bir aidiyet duygusuna sahip olmadıklarında, yabancılaşma (Goodenow,1993) veya antisosyal gruplarla ilişki kurma (Beck & Malley, 1998) gibi risklerin altına girebilmektedir. Bu bağlamda güçlü bir aidiyet duygusu, özellikle motivasyon ve katılımın teşvik edildiği okullarda olumlu sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Goodenow, 1993). Zayıf bir aidiyet duygusu ise bağlanmamayı göstermektedir. Bu durumda ergenlerde sıkıntıya ve yabancılaşmaya yol açabilmektedir (Beck & Malley, 1998). Okula aidiyet duygusu ile yapılan çalışmalar incelendiğinde okula aidiyetin akademik başarı ve motivasyon ile pozitif yönde ilişkili; okulu bırakma kavramı ile de negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir (Finn, 1989; Goodenow, 1993; Osterman, 2000). Bu bağlamda ergenlerin okula aidiyet duygusuna sahip olmasının psikolojik sağlamlık için önemi anlaşılabilir.

Psikolojik sağlamlığı etkileyebilecek bir diğer değişkenin özyeterlik olduğu düşünülmektedir. Albert Bandura (1993), özyeterliği, bireylerin belirli bir olay üzerinde kontrol sağlamaya yönelik motivasyonu, bilişsel kaynakları ve harekete geçirme yeteneklerine olan inançları olarak kavramsallaştırmıştır (Bandura vd., 1999). Özyeterlik inancı, bilişsel, motivasyonel, duyuşsal ve seçici süreçler yoluyla insan işleyişini ve duygusal esenliği düzenlemektedir. Özyeterliği yüksek bireyler düşüncelerini kontrol edebildikleri için olumsuz olaylar karşısında çabalarında ısrar etme olasılıkları daha yüksektir (Ozer & Bandura, 1990). Güçlü bir özyeterlik inancı olan bireyler zor işleri ‘‘üstesinden gelinebilir’’ olarak değerlendirir (Bandura, 1994). Zor işleri ‘‘üstesinden gelinebilir’’ olarak değerlendiren bireyler, zorlayıcı amaçlar belirler ve çaba harcarlar. Başarısızlık ya da eksiklik durumlarında çaba ve beceri eksikliğine yüklem yaparak kazanılabilecek yeni becerilere odaklanırlar. Tehlikeli durumlara, kontrol edilebilir inancı ile yaklaşırlar. Bu inanç, stres ve depresyona yakalanmayı azaltır (Bandura, 1993). Algılanan özyeterlik, bireylerin uyum sağlama ve zor durumlarla esnek bir şekilde başa çıkma yeteneğini geliştirir ve aynı zamanda bireylerin istekleri, düşünceleri ve başarısızlık karşısında azimli olmalarını etkiler (Bandura vd., 2001). Bu, özellikle ergen gelişimi ile ilgilidir, çünkü bu geçiş dönemiyle ilişkili riskleri ve zorlukları müzakere etmek için, ergenlerin başarısı kısmen özyeterlik inançlarına bağlı olmaktadır. Bu bağlamda özyeterliğin psikolojik sağlamlık gelişiminde önemli bir rol oynadığı söylenebilir.

Ergenlik dönemi, bireyin hayatında değişikliklerin olduğu bir dönemdir. Ergenler yalnızca gelişimsel değişikliklerden etkilenmemekte aynı zamanda yaşadıkları dönemdeki olaylardan

dolayı risk altında bulunmaktadır. Ülkemizde ekonomik zorluklar, doğal afetler ve terör gibi olumsuz durumlar yaşanabilmekte ve beraberinde bu yaşantılar bireyin uyumunu bozabilmektedir (Kararımak, 2006). Risk faktörlerine karşı psikolojik sağlık yeterli seviyede olmadığına sosyal, psikolojik ve akademik alanlarda sorunlar yaşanmaktadır (Simmons & Blyth, 2009; Silbereisen & Reitzle, 1991; Akt., Turgut & Eraslan-Çapan, 2017). Alanyazını taramasında, bu tez çalışmasına en yakın araştırmanın Nowicki (2008) tarafından yapıldığı görülmektedir. Nowicki (2008) ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerini sosyal destek, aidiyet ve özyeterlik bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda sosyal destek, aidiyet ve özyeterliğin, psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerde psikolojik sağlamlığı arttıran etkenlerin neler olduğu ve bu değişkenlerin yordayıcı güçlerinin incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmanın amacı sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterliğin ergenlerin psikolojik sağlamlığı yordama gücünün incelenmesidir. Araştırmanın problemleri ise şu şekilde sıralanabilir:

- Sosyal ilişkilerin aile desteği ve arkadaş desteği alt ölçek puanları ve toplam ölçek puanı ile psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- Okula aidiyetin okulda kabul ve okulda dışlanmışlık alt ölçek puanları ve toplam ölçek puanı ile psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- Özyeterlik puanları ile psikolojik sağlık puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Sosyal ilişkiler alt ölçek puanları (aile desteği ve arkadaş desteği), okula aidiyet ölçeği alt ölçek puanları (okulda kabul ve okulda dışlanmışlık) ve özyeterlik toplam puanı psikolojik sağlık puanlarını anlamlı olarak yordamakta mıdır?

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma genel tarama modeli olan ilişki tarama modeline göre yapılmıştır. Genel tarama modeli; çok sayıda elemanın oluşturduğu evrenin tamamı veya evrenin içindeki bir kısım eleman üzerinde yapılan araştırmalardır. İlişki tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimi ve/veya değişimin derecesini tanımlamayı amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2014). Bu anlamda araştırmada; ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarını açıklamada okula aidiyet, sosyal ilişkiler ve özyeterliğin rolüne bakılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2021- 2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda öğrenim gören ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmanın Muğla' da en fazla ortaokul öğrencisi bulunan Fethiye ilçesinde yapılmasına karar verilmiştir (Muğla MEB, 2022). Bu bağlamda çalışmanın örnekleme belirlenirken öncelikle ortaokul bulunan mahalleler 20 tabakaya ayrılmıştır. Daha sonra 10 tane mahalle basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Seçilen bölgede bir okul varsa o okul çalışma grubuna dahil edilmiştir. Seçilen bölgede birden fazla okul var ise kura yöntemi ile okul seçilmiştir. Araştırmanın katılımcılarına ait demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Demografik Değişkenlere İlişkin Dağılım

Değişkenler	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	323	50,2
	Erkek	320	49,8
Anne- Baba Medeni Durum	Evli	559	88,7

Anne Eğitim Durumu	Boşanmış	71	11,3
	Okur yazar değil	15	2,4
	İlkokul mezunu	204	32,1
	Ortaokul mezunu	153	24,1
	Lise mezunu	189	29,7
Baba Eğitim Durumu	Lisans ve üzeri	75	11,8
	Okur yazar değil	4	0,6
	İlkokul mezunu	149	23,4
	Ortaokul mezunu	182	28,6
	Lise mezunu	199	31,2
Anne Çalışma Durumu	Lisans ve üzeri	103	16,2
	Evet	251	39,3
	Hayır	388	60,7
Baba Çalışma Durumu	Evet	603	94,5
	Hayır	35	5,5
Eve Giren Aylık Gelir	5.000 TL nin altı	168	26,4
	5.000-10000	306	48,1
	10.001-20.000	120	18,9
	20.000 TL nin üstü	42	6,6

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ)

Lienberg, Ungar ve LeBlanc (2013) tarafından geliştirilen ‘‘Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği’’ çocuk ve ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerini ölçmektedir. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeğinin Türkçeye uyarlama çalışması Arslan (2015) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda madde faktör yüklerinin .54 ve .81 arasında sıralandığı ve iç tutarlılık katsayısının .91 olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmada açımlayıcı faktör analizinde, ölçeğin özdeğeri 1’ den büyük olan toplam varyansın % 51.28’ini açıklayan tek faktörden meydana geldiği görülmüştür. ÇGPSÖ’ne ilişkin DFA sonuçları incelendiğinde, t değerlerinin ve χ^2 değerinin .01 düzeyinde manidar olduğu bulunmuştur. Uyum indekslerine ilişkin χ^2 ve sd değerlerinin birbirine oranlandığında, χ^2/sd (105.498/52) oranının 2.03 olduğu görülmüştür. Elde edilen RMSEA değeri incelendiğinde, .060 (%90, .045-.080) düzeyinde bir uyum indeksine sahiptir. Diğer uyum indekslerine bakıldığında, GFI’nin .94, NFI’nin .94, CFI’nin .97, ve IFI’nin .97 olduğu görülmüştür. Standardize edilmiş RMR değerine bakıldığında ise, uyum indeksinin .039 olduğu görülmektedir. Sonuç olarak doğrulayıcı faktör analizi sonucu 12 maddelik modelin yeterli düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir.

2.3.2. Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği

Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği, bireylerin sosyal destek algılarını sosyal ilişki unsurlarına göre (aile ve arkadaş desteği) ölçmek amacıyla Turner, Frankel ve Levin (1983) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama çalışmasını ise Duyan, Gelbal ve Var (2013) tarafından yapılmıştır. Bu uyarlama çalışmasında, Sosyal ilişki unsurları ölçeğinin 1070 ilköğretim öğrencisi üzerinde uygulandığı, uygulama sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0.81 ve test-tekrar test güvenirliliği ise 0.85 olarak bulunduğu, alt boyutlardan aile desteği için Cronbach Alpha değeri 0.74, arkadaş desteği alt boyutu için Cronbach Alpha değeri 0.75 bulunduğu belirtilmektedir.

Araştırmanın geçerlik çalışması kapsamında SRMR değerinin olasılığını veren uyum indeksi IFI değeri .96 çıktığından, model-veri uyumunun iyi olduğu yorumu görülmüştür. Model-veri uyumu göstergelerinden olan CFI, NFI, AGFI değerlerinin .90 üzerinde olması da model ve

veri uyumunun yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, örneklemeden bağımsız olarak SRMR değerinin olasılığını veren uyum indeksi IFI değeri .96 çıktığından, model-veri uyumunun iyi olduğu sonucuna varılmıştır. Modelin standartlaştırılmış hatalarına ilişkin model uyumunu veren SRMR değerinin .08'den küçük (Hu & Bentler, 1999) olması da modelle veri uyumunun güçlü bir göstergesi olarak değerlendirilmiştir. Buna karşılık RMSEA değeri .06 (Hu & Bentler, 1999) olmakla birlikte RMSEA değerinin %90 olasılıklı güven aralığı .06 değerini kapsadığından, model-veri uyumunun yüksek olduğunu göstermiştir.

2.3.3. Okula Aidiyet Ölçeği

Okula Aidiyet Ölçeği, ergenlerin okula aidiyetlerini ölçmek amacıyla Goodenow (1993) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışmasını ise Arslan ve Duru (2017) tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmada Okula aidiyet ölçeği bir ortaokul ve iki lise olmak üzere 562 öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonucunda ölçeğin Cronbach Alpha değeri .86 bulunmuştur. Ölçüm modelindeki gizli yapı güvenilirlik katsayıları (H) .78 ile .87 arasında değişmektedir. Okul aidiyeti ölçeğinin alt bileşenlere ilişkin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .83. ve .85 olarak bulunmuştur (Arslan & Duru, 2017).

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ortak uyum indeksleri, veri-model uyumunun iyiliğini belirlemek için (χ^2 , yaklaşık karekök ortalama hatası (RMSEA), standardize edilmiş ortalama karekök artık (SRMR), Tucker Lewis indeksi (TLI) ve karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) yorumlanmıştır. .05 ile .08 arasındaki RMSEA ve SRMR puanlarının yeterli veri-model uyumunu, .05'in altındaki değerler ise iyi veri-model uyumunu gösterdiği kabul edilmiştir. TLI ve CFI puanlarının $>.90$ olması yeterli, .95'in üzerinde olması iyi veri model uyumu olarak kabul edilmiştir (Kline 2011). Örtük yapılar için de örtük yapı güvenilirliği hesaplanmış ve (H) $\geq .70$ katsayıları yeterli kabul edilmiştir (Mueller & Hancock 2008). Analizlerin son aşamasında, ölçüt değişkenler kullanılarak yakınsak geçerlilik analizleri yapılmıştır. İlk olarak, geleneksel standartlar kullanılarak gözlenen SBS ölçekleri ve kriter değişkenleri (okula bağlılık, öğrenme zevki, eğitim amacı, akademik yeterlik ve genel öğrenci öznel iyi oluşu) arasındaki ilişkileri incelemek için iki değişkenli korelasyon analizi yapılmıştır: .00-.09 = ihmal edilebilir, .10-.29 = küçük, .30-.49 = orta, $\geq .50$ = büyük. Ardından, birinci dereceden ölçüm modelinin yalnızlık ve yaşam doyumu üzerindeki yordama gücünü incelemek için bir çift gizli değişken yolu analizi (LVPA) kullanılmıştır (bkz. Reynolds & Keith 2013). Açıklanan varyansa atıfta bulunan R^2 'den elde edilen bulgular, geleneksel etki büyüklüğü kullanılarak yorumlanmıştır: 00-.009 = ihmal edilebilir, .01-.059 = küçük, .06-.139 = orta, $\geq .14$ = büyük. Yapılan analizler birlikte değerlendirildiğinde, ölçeğin ortaokul ve lise öğrencilerinde okul aidiyetini ölçmek için yapısal olarak güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir (Arslan & Duru, 2017).

2.3.4. Genel Özyeterlik Ölçeği

Genel Öz-yeterlik Ölçeği Ralf Schwarzer ve Mattihias Jerusalem tarafından 1979 yılında Almanca olarak geliştirilmiştir. 1993 yılında aynı araştırmacılar tarafından ölçeğin İngilizce versiyonu geliştirilmiştir. Ölçek algılanan öz-yeterlik hakkında genel bir değerlendirme yapmak amacıyla tasarlanmıştır. 12 yaş ve üzeri bireylere uygulanan ölçek, 10 maddeden oluşmaktadır. 23 ülkede yapılan çalışmalarda ölçeğin Cronbach alfa katsayısı değerlerinin .76 ile .90 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçek, Türkçeye Teközel tarafından çevrilmiş ve ilk kez Piko, Gibbons, Luszczyńska ve Teközel (2004) tarafından Macar, Polonyalı, Türk ve Amerikalı lise öğrencileri ile yürütülen ve sigara içme davranışının özyeterlik, gelecek yönelimi, sosyal karşılaştırma, saldırganlık ve yaşam doyumu ile ilişkisinin incelendiği araştırma kapsamında İzmir'deki genel liselerde öğrenim gören 626 öğrenciye uygulanmıştır. Bu çalışmada Türk örneklem grubu için ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .82 olarak saptanmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlik çalışmalarında özyeterliğin olumlu duygulanım, iyimserlik ve iş doyumu ile pozitif; depresyon, anksiyete, stres, tükenmişlik ve sağlık sorunları ile negatif ilişkisinin olduğu saptanmıştır (Schwarzer, 2004).

Vardarlı (2005) Genel Özyeterlik Ölçeği'nin ilköğretim II. kademe öğrencilerine yönelik geçerlik çalışmasını tesadüfi yolla seçilmiş 92 öğrenci ile "Yapı geçerliği" yöntemi ile gerçekleştirmiştir. Temel bileşenler analizi kullanılarak yapılan faktör analizinde maddelerin öz değerleri 1.00'in üzerinde olan iki faktöre dağıldığı ve bu faktörlerin varyansın %59'unu açıkladığı görülmektedir. Maddelerin birinci faktördeki faktör yükleri ve açıklanan varyans, Genel Özyeterlik Ölçeği'nin orijinali ile tutarlı olarak tek boyutlu olduğunu göstermiştir. Bu sonuç ölçeğin yapı geçerliğinin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Aynı çalışmada, ölçeğin Vardarlı (2005) Genel Özyeterlik Ölçeği ilköğretim II. kademe öğrencilerine yönelik güvenilirlik çalışması test-tekrar test ve iç tutarlılık yöntemleri olmak üzere iki yöntemle yapılmıştır. Genel Özyeterlik Ölçeği'nin iç tutarlılığını saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin "test-tekrar test" yöntemiyle yapılan güvenilirlik çalışması için ölçek iki hafta ara ile 89 öğrenciye uygulanmıştır. İki uygulamadan elde edilen puanlar arası ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon yöntemiyle hesaplanmış ve iki uygulama arasında .70 düzeyde ilişki bulunmuştur.

2.3.5. Kişisel Bilgi Formu

Tez çalışması kapsamında araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu aracılığıyla katılımcılardan cinsiyet, ailelerinin medeni durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu ve ailenin ortalama aylık gelirine ilişkin demografik bilgileri edinilmiştir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında uygulamaya başlamadan önce, ölçme araçlarının kullanımı için araçları geliştiren ve Türkçe'ye uyarlayan araştırmacılardan, elektronik posta aracılığıyla gerekli izinler temin edilmiştir. Araştırmacılardan izin alınması durumunda veri toplanması konusunda izin almak için Dokuz Eylül Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'na başvurulmuştur. Etik kurulun araştırmayı uygun görmesi üzerine Muğla İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulamanın yapılması için gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izin alındıktan sonra, okul listesinde bulunan okulların yöneticileri ile görüşülmüştür. 2021- 2022 öğretim yılının bahar döneminde Şubat ve Mart aylarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı bizzat sınıflara girerek örnekleme yer alan öğrencilere uygulamanın gönüllü olduğu vurgulanmış ve katılımcılardan izin almıştır. Bir katılımcının veri setini doldurması, yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür. Uygulama esnasında araştırmacı öncelikle kendini tanıtmış ve ardından araştırmanın amacı, önemi ve ölçek setinin nasıl yanıtlanacağı hakkında katılımcılara bilgi vermiştir. Bireysel bir değerlendirme yapılmayacağı için öğrencilerin kimlik bilgilerine ihtiyaç duyulmadığı ifade edilmiştir. Buna ek olarak, araştırma sonuçlandıktan sonra isteyen katılımcılara araştırmanın sonuçları hakkında bilgi verilebileceği ifade edilmiştir.

2.5. Veri Analizi

Veri analizi için SPSS 22 programı kullanılmıştır. Ölçek puanlarının normallığı için çarpıklık ile basıklık değerlerine bakılmış olup bu değerler ± 1 arasında ise puan dağılımı normaldir (Tabachnick & Fidell, 2013). Demografik değişkenlere göre frekans ve yüzde analizi ile ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir. İstatiksel analizlerde gruplara göre karşılaştırmada parametrik yöntemlerden bağımsız gruplar t testi ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yöntemi kullanılmıştır. İki grupta sürekli ve normal puanların karşılaştırılmasında bağımsız gruplar t testi yöntemi ikiden fazla grupta sürekli ve normal puanların karşılaştırılmasında ANOVA yöntemi kullanılır. Bu iki yöntem için de her bir grupta veri sayısının yeterli büyüklükte ($n \geq 30$) olması gerekir. Ayrıca anlamlı çıkan sonuçlarda bağımsız değişken tarafından bağımlı değişkendeki değişkenliğin açıklanma yüzdesini gösteren etki büyüklüğü eta kare değeri ile elde edilmiştir (Pallant, 2007). Cohen (1988) 0 ile 1 arasında değişen eta kare etki büyüklüğü değeri için 0.01'e eşit ise küçük etki, 0.06'ya eşit ise orta etki ve 0.14'e eşit ise büyük etkiye sahip olarak tanımlamıştır. ANOVA sonucunda anlamlı çıkan bulgular için

farkın hangi gruplar arasında olduğu ise çoklu karşılaştırma yöntemlerinden Asgari Önemli Fark (LSD) yöntemi ile incelenmiştir. Ölçek puanları arasındaki ilişki de parametrik yöntem olan Pearson korelasyon yöntemi ile incelenmiş olup değişkenlerin psikolojik sağlamlığa olan etkisinde ise çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Regreysyon analizi için gerekli olan varsayımlar ise bulgular kısmında test edilmiştir. İstatiksel analizler için anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

3.1. Betimsel İstatistikler

Araştırmada psikolojik sağlamlık bağımlı değişken; sosyal ilişki, okula aidiyet ve özyeterlik bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Bağımlı ve bağımsız değişkenlere ilişkin betimsel istatistiklerin yer aldığı bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Ölçek Puanlarına Göre Betimsel İstatistik Tablosu

Ölçek Puanları	En Küçük	En Büyük	Ort	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Psikolojik Sağlamlık	15	60	47,42	8,25	-0,932	0,814
Sosyal İlişkiler	24	75	60,25	9,91	-0,819	0,349
Arkadaş Destek	9	30	25,12	4,73	-1,059	0,557
Aile Destek	10	45	35,13	7,10	-0,91	0,601
Okula Aidiyet	10	40	30,43	6,02	-0,593	0,067
Okulda Dışlanma	5	20	8,94	3,03	0,916	0,588
Okulda Kabul	5	20	16,04	3,05	-0,925	0,600
Özyeterlik	11	40	31,83	5,58	-0,75	0,397

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler İle İlişisine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında yanıt aranan sorular kapsamında sosyal ilişkilerin aile desteği ve arkadaş desteği alt ölçek puanları ve toplam ölçek puanı, okula aidiyetin okulda kabul ve okulda dışlanmışlık alt ölçek puanları ve toplam ölçek puanı ve özyeterlik toplam ile psikolojik sağlamlık puanları arasında anlamlı ilişkiler olup olmadığını incelemek amacıyla Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

Ölçekler Arasında Pearson Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Psikolojik Sağlamlık	1							
2.Sosyal İlişkiler	,756**	1						
3.Arkadaş Destek	,638**	,749**	1					
4.Aile Destek	,631**	,897**	,379**	1				
5.Okula Aidiyet	,659**	,683**	,452**	,652**	1			
6.Okulda Dışlanma	-,486**	-,513**	-,341**	-,489**	-,839**	1		
7.Okulda Kabul	,653**	,667**	,444**	,636**	,902**	-,528**	1	
8.Özyeterlik	,567**	,568**	,411**	,519**	,485**	-,358**	,480**	1

** $p < .01$; * $p < .05$

Tablo 3’te görüldüğü üzere, psikolojik sağlamlık ile sosyal ilişki arasında yüksek düzeyde ($r=0.756$) ilişki var iken okula aidiyet ($r=0.659$) ve özyeterlik ($r=0.567$) arasında ise orta düzeyde ilişki elde edilmiştir. Sosyal ilişkiler ile okula aidiyet ($r=0.683$) ve özyeterlik ($r=0.568$) arasında ise orta düzeyde ilişki elde edilmiştir. Okula aidiyet ile özyeterlik arasında orta düzeyde ($r=0.485$) ilişki vardır. Okulda dışlanma ile psikolojik sağlamlık ($r=-0.486$), sosyal ilişkiler ($r=-0.513$) ve özyeterlik ($r=-0.358$) arasında negatif yönde ilişki vardır.

Araştırmada ele alınan yordayıcılıkla ilgili problem cümleleri kapsamında sosyal ilişkiler alt boyutları olan aile ve arkadaş desteği, okula aidiyet alt boyutları olan okulda kabul ve okulda dışlanmışlık ve özyeterliğin psikolojik sağlamlığı yordama gücünü incelemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar sırasıyla Tablo 4 ve Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 4.

Çoklu Bağlantı Problemi Tablosu

	Tolerans	VIF
Aile Destek	0,74	1,352
Arkadaş Destek	0,511	1,956
Okulda Kabul	0,491	2,037
Okulda Dışlanmışlık	0,672	1,489
Özyeterlik	0,657	1,523

Tablo 4’te görüldüğü üzere sosyal ilişkiler alt boyutları, okula aidiyet alt boyutları ve özyeterlik ölçeklerinden elde edilen puanların her biri için VIF değeri 10’dan küçük ve tolerans değeri ise 0.10’dan büyüktür ve çoklu bağlantı problemi yoktur. Bir başka ifade ile sosyal ilişkiler alt boyutları, okula aidiyet alt boyutları puanları arasında çok yüksek düzeyde ($r>.90$) ilişki yoktur.

Tablo 5.

Regresyon Tablosu

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	9,296	1,948		4,773	,000
Aile Destek	0,620	0,047	0,356	13,071	,000
Arkadaş Destek	0,263	0,038	0,227	6,915	,000
Okulda Kabul	0,503	0,072	0,234	7,001	,000
Okulda Dışlanmışlık	-0,193	0,078	-0,071	-2,48	0,013
Özyeterlik	0,244	0,043	0,165	5,708	,000

$F_{(5,637)}=237,412$; $p<.001$

$R=0.808$; $R^2=0.652$

Tablo 5’te görüldüğü üzere sosyal ilişkiler alt boyutları, okula aidiyet alt boyutları ve özyeterlik puanlarının psikolojik sağlamlık puanlarını yordamasına ilişkin test edilen çoklu doğrusal regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F_{(5,637)}=237.412$, $p<.001$). Psikolojik sağlamlık puanlarındaki değişkenliğin %65.2’si sosyal ilişkiler alt boyutları, okula aidiyet alt boyutları ve özyeterlik puanları ile açıklanmaktadır. Aile destek ($B=0.620$, $t=13.071$, $p<.01$), arkadaş destek ($B=0.263$, $t=6.915$, $p<.01$), okulda kabul ($B=0.503$, $t=7.001$, $p<.01$), okulda dışlanmışlık ($B=-0.193$, $t=-2.48$, $p<.05$) ve özyeterlik ($B=0.244$, $t=5.708$, $p<.01$) puanları ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Arkadaş destek, aile destek, okulda kabul ve özyeterlik puanlarının her birinde olan 1 birimlik artış

ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlık puanlarında sırasıyla 0.620, 0.263, 0.503 ve 0.244 birimlik artışlar sağlamaktadır. Yani arkadaş destek, aile destek, okulda kabul ve özyeterlik puanlarının öğrencilerin psikolojik sağlık düzeyine etkisi pozitiftir. Okulda dışlanma puanlarındaki 1 birimlik artış öğrencilerin psikolojik sağlık puanlarında -0.193 birimlik düşüşe neden olmaktadır. β ise standart regresyon katsayısı olup değişkenin modeldeki etkisine ilişkin önem derecesini gösterir. Psikolojik sağlık puanlarını en çok etkileyen aile desteği olup sırasıyla okulda kabul, arkadaş desteği, özyeterlik ve okulda dışlanmışlık etkilemektedir. Psikolojik sağlık puanları için kurulan regresyon denklemi ise aşağıdaki gibidir:

$$\text{Psikolojik Sağlık} = 9.296 + 0.620 * \text{Aile Destek} + 0.263 * \text{Arkadaş Destek} + 0.503 * \text{Okulda Kabul} - 0.193 * \text{Okulda Dışlanmışlık} + 0.244 * \text{Özyeterlik}$$

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada yapılan çoklu regresyon analizinde, psikolojik sağlık puanlarının en önemli yordayıcısının sosyal ilişki alt boyutlarından aile sosyal desteğinin olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlık ve aile desteği arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Sosyal ilişki unsurları alt boyutlarından arkadaş sosyal desteğinin ise psikolojik sağlık puanlarını üçüncü sırada yordayan değişken olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlık ve arkadaş desteği arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirtilmiştir (Bkz. Tablo 7).

İlgili alanyazını incelendiğinde sosyal desteğin psikolojik sağlamlığı olumlu olarak etkilediğini gösteren birçok araştırma bulgusuna rastlanmıştır (Cohen & Wills, 1985; Dumont & Provost, 1999; Rowlinson & Felner, 1988). Licitra- Kleckler ve Wass' ın (1993) yaptığı araştırmada aile desteğinin öğrencilerin daha fazla içselleştirme ve dışsallaştırma semptomalojisi gösterdiği saptanmıştır. Markstrom, Marshall ve Tryon (2000) yaptıkları araştırmada aileden alınan sosyal desteğin psikolojik sağlamlığı önemli ölçüde yordadığı gösterilmiştir. Wu, Tsang ve Ming (2014) yaptıkları araştırmada, aile desteğinin psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olduğunu göstermiştir. Ayrıca araştırma sonucunda, toplumsal sermayenin ve aile desteğinin artan psikolojik sağlamlıkla birlikte ileride yüksek eğitim arzusuna ve okulu bırakma olasılığının azalmasına yol açtığı belirlenmiştir. Turan (2014) sosyal destek ve psikolojik sağlamlığın alt boyutlarının birbiriyle ilişkili olduğunu rapor etmiştir. Arastamam ve Balcı (2013), aile desteğinin psikolojik sağlamlığın önemli bir yordayıcısı olduğunu ve Turgut (2015) aile desteği attıkça psikolojik sağlamlığın arttığını sonuçlarına ulaşımlardır. Aile desteğinin artmasının, daha yüksek olumlu davranış, benlik saygısı, sosyal kabul ve genel ruh sağlığı düzeyleri ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Fellows, 2003). Alanyazını ile elde edilen bulgunun birbiriyle örtüştüğü söylenebilir. Öte yandan aile desteğinin psikolojik sağlık ile anlamlı ilişkisinin olmadığını belirten araştırmalar da vardır (Bradley & Corwyn, 2002; Conger vd., 2010; Kim-Cohen vd., 2004). Bu araştırmalarda ebeveynlik stillerine ve sosyo ekonomik düzeye vurgu yapılmaktadır. Ekonomik zorluklar sert, cezalandırıcı, tutarsız ve/ya ihmalkar ebeveynlik stillerine yol açabilmekte, bunun sonucunda çocukların gelişimleri olumsuz etkilenebilmektedir (Conger vd., 2010). Dolayısıyla ailenin sosyoekonomik düzeyi ve etkisiz ebeveynlik stillerinin, sağlanan sosyal desteğin koruyucu olabilecek etkilerini devre dışı bırakabilecek bir aracı değişken olduğu söylenebilir.

Aile desteği içinde yakınlık, karşılıklılık ve dayanıklılık içerir (Pikerton & Dolan, 2007). Bununla birlikte somut destek (Cochran 1996; Jack 2001; Dolan & Holt 2002), duygusal destek (Cutrona, 1996), öneri desteği (Cotterell, 1996) ve özsaygı desteği (Cutrona, 1996) olmak üzere bazı destek türlerini de barındırır. Bu bağlamda ergenlik dönemine adım atan gençlerin yaşadığı zor deneyimlere karşı daha dayanıklı olmalarına katkı sağladığı söylenebilir. Ek olarak, ergenlerin sahip olduğu olumlu ruhsal sağlık ve psikolojik sağlık, olumlu iletişim becerilerine ve

ebeveynleri veya yakın aile üyeleriyle güvene dayalı ilişkilere ve ayrıca arkadaşlar arasında güven ve güvenlik duygularına sahip olarak tanımlanmaktadır (Levitt vd., 1993).

Ergenlik dönemine gelindiğinde okul, aile dışındaki yetişkinler ve arkadaşlar gibi diğer sosyal destek kaynakları ortaya çıkmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde, bireyler çeşitli sosyal destek türleri için büyük ölçüde arkadaşlarına güvenmektedir (Berndt, 1989). Alanyazınında akran sosyal desteğinin psikolojik sağlamlık ile ilişkisine dair bulgular çeşitlilik göstermektedir. Banks ve Weems (2014) 7 ile 18 yaş aralığında 1098 çocuk ve ergenin travmatik stresinde aile ve arkadaşlardan alınan sosyal desteğin tampon rolünü araştırmıştır. Sonuçlar, hem aile hem de arkadaş sosyal desteğinin travma sonrası stres belirtileri, anksiyete ve depresyon ile anlamlı ve olumsuz bir şekilde ilişkili olduğunu göstermiştir. Licitra- Klecker and Waas (1993) arkadaş desteğinin stresin depresyon üzerindeki etkisinde tampon görevi üstendiğini belirtmiştir. Arkadaşlarından sosyal desteği yüksek alan ergenlerin daha az sosyal destek alanlara göre strese karşı daha düşük depresyon gösterdiği bulunmuştur. Huurre (2000), görme bozukluğu olan ergenlerde arkadaşlarından algılanan sosyal desteğin, düşük benlik saygısı ve depresyon riskini engellediğini göstermiştir. Galaif ve arkadaşları (2003), ebeveynlerinden ve arkadaşlarından sosyal destek algılayan ergenlerin daha düşük düzeyde stres ve gerilim yaşadıklarını ve sorunlarıyla başa çıkmak için daha az uyumsuz öfkeyle başa çıkma stratejilerine başvurduklarını bulmuşlardır. Rabotec-Saric, Brajsa-Zganec, and Sakic (2008) arkadaş desteğinin ekonomik zorluklara karşı ergenler için koruyucu bir faktör olduğunu göstermiştir. Ayrıca, çeşitli araştırmalar arkadaşlardan algılanan sosyal destek ile duygusal problemler (Garnefski & Diekstra, 1996), klinik problemler ve kişilerarası ilişkilerde zedelenmiş güven (Demaray & Malecki, 2002), depresif belirtiler (Colarossi & Eccless, 2003; Dumont & Provost, 1999; Newcomb, 1990; Väänänen vd., 2014), psikolojik sıkıntı (Wentzel, 1998) ve ergenlerde kaygı (Rueger vd., 2010) arasında ne gatif bir ilişkinin olduğunu göstermiştir. Alanyazını ışığında gelişimsel olarak ergenlik dönemine adım atan ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları için arkadaş desteğinin önemli olduğu söylenebilir. Öte yandan çok az bir çalışma arkadaş desteği ve psikolojik sağlamlık arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Markstrom vd., 2000; Murray Nettles vd., 2000).

Ergenlik, arkadaşlarla ilişkilerin öneminin arttığı bir dönemi işaret eder. Aslında, ergen gençler, arkadaşlarının ana sosyal destek kaynaklarından biri olduğunu, hatta ebeveynlerinden gelen destek algısını bile aştığı bilinmektedir (Bokhorst vd., 2010). Daha da önemlisi, destekleyici akssranlara sahip olmak, depresyon (Burke vd., 2017; Rueger vd., 2010), kaygı (Davidson & Demaray 2007), sosyal kaygı (Coyle & Malecki 2018; La Greca & Harrison 2005) ve genel iyilik hali ile (Demaray & Malecki 2002; Rigby, 2000) ilişkili olduğu belirtilmektedir. Başka bir ifadeyle arkadaş desteği, ergenlerin uyum ve ruhsal sağlığının önemli bir yordayıcısı olarak görülmektedir (Kohlberg vd., 1972). Ayrıca arkadaş desteğinin ailenin boşanması (Sandler vd., 1985), aile gelirinin düşük olması (Sandler, 1980), yeni okula başlama (Felner vd., 1982; Simmons vd., 1987) ve okul değişikliği (Simmons vd., 1979) gibi bazı durumlarda koruyucu faktör olduğu görülmüştür. Bu bağlamda arkadaş desteğinin ergenlerde ruhsal koruyucu ve geliştirici bir faktör olduğunu söylebiliriz.

Araştırmada yapılan çoklu regresyon analizinde, psikolojik sağlamlık puanlarının ikinci sıradaki yordayıcısının okula aidiyet alt boyutlarından okuldan kabul olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık ve okuldan kabul arasında pozitif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirtilmiştir (Bkz. Tablo 7). Yani, ortaokul öğrencilerinin okuldan kabulü arttıkça psikolojik sağlamlık puanları da yükselmekte, okuldan kabulü azaldıkça psikolojik sağlamlık puanları da düşmektedir. Okula aidiyet alt boyutlarından okuldan dışlanmanın ise psikolojik sağlamlık puanlarını beşinci sırada yordayan değişken olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık ve okuldan dışlanma arasında negatif yönde ve anlamlı düzeyde ilişki olduğu belirtilmiştir (Bkz. Tablo 7). Yani, ortaokul öğrencilerinin okuldan dışlanması azaldıkça psikolojik sağlamlık puanları da yükselmekte, okuldan dışlanması yükseldikçe psikolojik sağlamlık puanları da düşmektedir.

Goodenow okula aidiyeti, öğrencinin okulda ya da sınıfta kendini kabul edilmiş, saygı duyulmuş, dahil olmuş ve diğerleri tarafından desteklenmiş hissetmesi olarak tanımlamıştır (Goodenow, 1993). Bu bağlamda okuldan kabul değişkeni ile ilgili araştırmaları incelerken okula aidiyet kavramı ile ilgili alanyazını taranmıştır. İlgili alanyazını incelediğinde okula aidiyetin psikolojik sağlamlığı olumlu olarak etkilediğini gösteren birçok araştırmaya rastlanmıştır. Napoli (2007) okula aidiyetin hayat boyu uyuşturuya geç başlama ve daha az uyuşturucu kullanma ile ilişkili olduğunu belirtmiştir. Nowicki (2008) özyeterlik, sosyal destek ve okula aidiyetin psikolojik sağlamlığı yordadığını göstermiştir. Nuttman-Shwartz (2018) savaş bölgesindeki çocuk ve ergenlerde okula aidiyetin ve psikolojik sağlamlığın etkisinin artmasının olumsuz travmanın etkilerini önlediğini göstermektedir. Çataloğlu (2011) madde kullanmayan ergenlerin kullananlara göre okul içi ilişkilerde ilgi ve yüksek beklentiler algıladığı ve bu faktörün korucu olduğunu belirlemiştir. Esen- Aktay (2010) okul içi etkinliklere katılım ve psikolojik sağlamlık arasında ilişkinin olduğunu göstermiştir. Milkman ve Wanberg (2012) çeşitli risk faktörlerinin olduğu ergenler üzerinde, okul etkileşimi ve psikolojik sağlamlık arasında ilişki olduğunu tespit etmiştir. Turgut (2015) ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin okula bağlanma ile ilişkisi olduğunu belirlenmiştir.

Özellikle ergenlik yıllarında, ergenler bir grup tarafından kabul edilmeye, tanınmaya veya onaylanmaya duyarlı olduklarından, aidiyet duygusunun gelişimi önemli olmaktadır (Brooker, 2006). Teorik olarak, bir sosyal sistemde temel aidiyet ihtiyacını karşılama fırsatına sahip olan bireyler, psikolojik bir iyilik duygusu ve psikolojik sağlamlığa yol açan iç kaynakları geliştirebilirler (Baumeister & Leary, 1995; Osterman, 2000). Ergenlerin okula aidiyet duygusuna sahip olmalarının uzun ve kısa vadeli olumlu etkileri bulunmaktadır. Örneğin; gelişmiş psikososyal sağlık ve yetişkin işlevselliği (O'Connor, 2010; Steiner vd., 2019; Wyman vd., 2019), daha yüksek iyi oluş hali (Allen vd., 2018; Arslan vd., 2020) ve daha az okul şiddeti, okuldan kaçma, madde kullanımı, akıl hastalığı ve zorbalık (Demanet & Van Houtte, 2012; Lonczak vd., 2002; Shochet vd., 2007; Van Ryzin vd., 2009; Wike & Fraser, 2009) bu etkiler arasındadır. Okul ortamı ise bu aidiyet ihtiyacını karşılamak için zengin bir bağlamdır (Berk & Meyer, 2015; Sanders & Munford, 2016). Yani, bu kritik gelişim aşamasında ergenlerin okula aidiyet duygusunu güçlendiren okul sisteminin, ergenlerin koruyucu kaynaklarını ve psikolojik sağlamlığını geliştirme potansiyeline sahiptir. Bu katkı, özellikle sosyoekonomik açıdan daha az avantajlı ergenler için kritik olabilir, çünkü daha düşük okula aidiyet duygusu algılama riski altındadırlar (Chiu vd., 2016; Goodenow, 1993; Günalan, 2018; Sarı, 2013; Smerdon, 1999). Aynı zamanda riskli koşullar altında okula aidiyetin ergenlerin psikolojik uyumlarını arttırdığı (Kia-Keating & Ellis) ve riskli davranışa katılımı azalttığı (Napoli vd., 2011) gözlenmiştir. Mevcut tez çalışmasının bu bulgusu, ergenlerin kabul edildiğini, değer verildiğini veya desteklendiğini algıladıkları okul sosyal ortamında, aidiyet duygusunun sağlanmasında önemli olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, bu bulgunun ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının geliştirilmesinde okula aidiyet duygusunun etkisine ilişkin sınırlı literatürü genişlettiği varsayılabilir.

Okula aidiyetin alt boyutlarından sosyal dışlanma, sosyal grup tarafından görmezden gelinme, reddedilme (Williams, 2007), kabul edilmeme, saygı görmeme, desteklenmeme algısına dayanmaktadır (Arslan, 2016b; Duru & Arslan, 2017). Aidiyetin aksine, okulda sosyal dışlanma, yalnız olma ve okulu tamamen sevmeme duygularıyla karakterize edilir (Ramm vd., 2006) ve sıklıkla tekrarlanan reddedilme ve dışlanma algılarıyla ilişkilendirilir (Baumeister & DeWall, 2005). Sosyal ortamlarından dışlandığını hisseden ergenler, kendilerini bir sosyal grubun veya çevrenin bir parçası olarak görmemektedir. Bu ergenler kendilerini köksüz ve yabancı olarak görmektedirler (Duru & Balkıs, 2014). Arslan (2018) ergenleri ruh sağlığı ve psikolojik iyi oluşu arasında sosyal dışlanma değişkenini incelemiştir. Araştırma sonucunda, sosyal dışlanmanın ruh sağlığını olumsuz etkilediği görülmektedir. Duru, Arslan ve Balkıs (2015) sosyal dışlanmanın düşük benlik saygısı ve saldırgan davranışlarla ilişkili olduğu bulmuştur. Arslan (2015) ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin sosyal dışlanma ile ilişkili olduğunu vurgulamıştır. Waldeck ve arkadaşları (2015) sosyal dışlanma ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkiyi vurgulamış ve

sosyal olarak dışlanmış bireylerin düşük düzeyde psikolojik sağlık gösterdiğini rapor etmiştir. Ayrıca, sosyal olarak dışlanmış bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin düşük olduğunu ve özellikle dışlanan(lar)a yakın olmanın bile kırılabilirliği artabileceğini bildirmiştir (Duru vd., 2015a; Duru & Balkis, 2014; Leary, 1990).

Sosyal dışlanma, aidiyet duygusu, benlik saygısı, kontrol ve anlamlı varoluş gibi temel ihtiyaçları tehdit etmek ederek olumlu etkileri azaltıp olumsuz etkilerini artırmaktadır. Araştırmalar, sosyal dışlanmanın şiddet, yalnızlık, kaygı, depresyon, düşük özgüven ve riskli davranışlar dahil olmak üzere çeşitli sosyal, duygusal ve davranışsal sonuçlarla ilişkili olduğunu göstermiştir (Williams, 2009). Bununla birlikte sosyal dışlanmanın genellikle bireyin ruh sağlığı ve iyi oluşu üzerinde olumsuz etkileri olabileceği (Arslan, 2018; Buckley vd., 2004; Eisenberger vd., 2003; Walton & Cohen, 2011) ve düşük okul performansı (Arslan, 2016; Ladd & Kochenderfer-Ladd, 2016; Raabe, 2019) ile ilişkili olduğu iyi bilinmektedir. Okulda dışlanmayla ilişkili akran stresörlerinin (örn. zorbalık ve mağduriyet) yüksek bir yaygınlığı vardır ve özellikle ergenin ortalarında zirveye ulaşır (Quinlan vd., 2020; Wang vd., 2009). Ait olma ihtiyacı olarak bilinen, başkaları tarafından kabul edilmek ve onlara bağlanmak, derinlere kök salmış bir içsel insan arzudur (Baumeister & Leary, 1995). Gelişimsel bir bakış açısıyla, ergen gelişimi için güçlü bir aidiyet duygusu daha önemli bir gelişimsel ihtiyaçtır. Çünkü ergenin sahip olduğu aidiyet sosyal kimliği, kişilerarası ilişkileri, duygusal düzenlemeyi ve nihayetinde yetişkinliğe başarılı geçişleri etkiler (Allen, 2020; Allen vd., 2021; O'Connor, 2010). Bu bağlamda ergenlerin okulda çok fazla zaman harcadıklarından, bu içsel ihtiyacı tatmin etmek için sınıf arkadaşları ve öğretmenleri ile olan ilişkileri çok önemlidir. Bu bağlamda alanyazında yer alan bulgular birlikte değerlendirildiğinde araştırma sonuçlarının tutarlılık gösterdiği görülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin okul ortamında kabul, saygı ve destek göremediği durumlarda dışlandığı, bu durumda psikolojik sağlamlığının da daha yüksek düzeyde olumsuz etkilendiği savunulabilir.

Özyeterlik değişkeninin, öğrencilerin psikolojik sağlık puanlarının dördüncü sıradaki yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Özyeterlik puanları ve psikolojik sağlık puanları arasındaki korelasyon pozitif yönde ve anlamlı düzeyde bulunmuştur. Özyeterlik, sağlığı geliştirici davranışların yordayıcısı (Bandura, 1997) ve bireyin problemlerle uğraşırken sahip olduğu yeterlik duygusu olarak tanımlanmıştır (Armstrong vd., 2005). Yüksek düzeyde algılanan öz-yeterliğe sahip bireylerin strese dayanıklı olduğu belirtilmiştir (Cowen vd., 1991). Psikolojik sağlık ve özyeterlik arasındaki ilişki, her iki faktörün de olumlu sonuçlar üretmek için aynı gerçekleştirme süreçlerinden geçtiği şeklinde açıklanmıştır (Lightsey, 2006). Hamill (2003) yaptığı bir çalışmada psikolojik sağlam ve yetkin olarak gruplandırılan ergenlerin uyumsuz ve güçsüz olarak gruplandırılan ergenlere göre özyeterlik ve başa çıkma mekanizmalarının yüksek olduğunu bulmuştur. Narayanan ve Weng Onn (2016) algılanan sosyal desteğin ve özyeterliğin psikolojik sağlık üzerindeki yordama gücünü incelemiştir. Araştırma sonucunda hem özyeterliğin hem de sosyal desteğin psikolojik sağlamlığın güçlü yordayıcısı olduğu sonucuna varmışlardır. Sagone ve De Caroli (2016) erken ergenlerin skolastik, empatik ve problem çözme yeterliği olmak üzere üç yeterliğin psikolojik sağlık ile ilişkisini incelemiştir. Araştırmanın sonunda yüksek özyeterliğin yüksek psikolojik sağlamlıkla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmada, erken ergenlik döneminde problem çözme, akademik performans, empati ve özyeterliğe yüksek olan grubun düşük düzeyde özyeterliğe sahip olan gruba göre daha yüksek psikolojik sağlamlığının olduğunu bulunmuştur (Sagone & De Caroli, 2016). Toplu (2017) şiddete maruz kalan ergenler ile yaptığı çalışmada psikolojik sağlık, empati ve özyeterlik arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Psikolojik sağlık ve özyeterlik arasında pozitif yönde ve orta güçte bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Pooley ve Cohen (2010), genel öz-yeterliğin sosyal destek ve aidiyet duygusu ile birlikte yüksek düzeyde psikolojik sağlamlığı yordadığı sonucunu elde etmiştir.

Özyeterliği yüksek olan bireyler, düşüncelerini kontrol edebildikleri ve dolayısıyla da zorluklarla başa çıkabilecek kararlılıklara da sahip oldukları için istenmeyen yaşam olaylarıyla daha etkili bir şekilde başa çıkabilmektedirler. Ayrıca, yüksek öz-yeterliğe sahip olan bireyler

kendileri ve yetenekleri ile ilgili olan olumsuz düşüncelere öz-yeterliği düşük olanlara göre daha kolay bir şekilde son verebilmektedirler (Hamill, 2003). Özyeterliği yüksek olan bireyler hayatlarının üzerinde kontrolleri olduğuna inandıkları ve içsel güçlerine güvendikleri için stres etkenleri ile daha kolay başa çıkabilmekte ve değişime daha kolay uyum sağlayabilmektedirler. Bu nedenle de içsel mekanizmalar yoluyla sorunlarla başa çıkmak, psikolojik sağlamlığın önemli bir belirleyicisi olmaktadır. Ergenlik döneminde bireyin harekete geçme eylemi artar ve böylelikle özyeterlik inançları, koşulların seçimleri ve yönetimi için merkezi hale gelir. Özyeterlik ergenin hayatındaki günlük yaşamın talepleriyle başa çıkmaları için önemli bir temel olur (Lerner & Steinberg 2009; D'Amico vd., 2013; Cattellino vd., 2019). Bu nedenle özyeterlik, ergen işlevselliğini ve iyi oluşunu artırabilecek önemli bir bireysel kaynak olabilir (Yap & Baharudin, 2016). Ergenlik döneminde psikolojik sağlamlık ve özyeterlik ilişkisinin, ergenlik döneminde uyum için en önemli konularından biri olduğu birçok araştırma tarafından desteklenmektedir (Bandura, 1986; Wagnild, 2009; Dumont & Provost, 1999; Pooley & Cohen, 2010; Sagone & De Caroli, 2013; Schwarzer & Warner, 2013; Sagone & De Caroli, 2016; Sagone & Indiana, 2017).

Araştırmada elde edilen bulgular Muğla ilinin bir ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Bu açıdan sonuçların benzer gruplara genellenebileceği söylenebilir. Aynı zamanda Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ), Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği ve Okula Aidiyet Ölçeğinin ölçülen nitelikleri ile sınırlıdır. Araştırmanın çıktılarına yorumlarken bu sınırlılıkların göz önünde bulundurulması beklenmektedir.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmada sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik değişkenlerinin birlikte psikolojik sağlamlık değişkenini istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yordadığı ve psikolojik sağlamlığın %65'ini açıkladığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterliğin tek başlarına da psikolojik sağlamlığı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmüştür.

Psikolojik sağlamlık konusunda günümüzde giderek artan sayıda araştırma yapılmaktadır. Öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini etkileyen birçok faktör olabilir. Bu araştırmanın sonucunda, ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlığını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi açısından alanyazına önemli bir katkı sunulduğu düşünülmektedir. Araştırmada bulunan sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik değişkenlerinin bir arada bulunduğu çalışmanın alanyazınında bulunmadığı göz önüne alındığında, ileride yapılacak çalışmalarından elde edilecek bulgular ile desteklenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Böylelikle ortaokul öğrencilerinin, ergenlik dönemine ilk adımını attıkları yıllarını mutlu ve işlevsel bir şekilde geçirmeleri için katkı sağlanacaktır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanılarak, konu ile ilgili ileride yapılacak çalışmalara yönelik olarak araştırmacılara ve sahada çalışan uygulamacılara yönelik bazı önerilerde bulunulmuştur.

4.1. Araştırmacılar İçin Öneriler

• Bu araştırma sonucunda ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerinin; sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik değişkenleri tarafından yordandığı (%65) sonucuna ulaşılmıştır. Yordama sonucunda açıklanamayan %35'lik bölümün başka değişkenler tarafından etkilendiği düşünülmektedir. Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlığını yordayan diğer koruyucu faktörlerin neler olduğunun incelenmesi alanyazına katkı sağlayacaktır.

• Bu araştırma, ulusal alanyazınında ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlık düzeylerini sosyal ilişkiler, okula aidiyet ve özyeterlik değişkenleri açısından inceleyen ilk çalışmalardan biridir. Araştırma bulgularının farklı kademelerdeki öğrenci grupları ile yapılması, Türk kültürüne ilişkin sonuçlara ulaşılması açısından önem arz etmektedir.

- Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlamlığını etkileyen çevresel risk faktörlerinin belirlenmesi, yapılacak önleyici çalışmalara katkı sağlayacaktır.

- Ülkemizde öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin yükseltilmesine yönelik olarak araştırmada ele alınan değişkenlere odaklanan psiko-egitim programlarının tasarlanması ve sınanması önem arz etmektedir.

- Ulusal alanyazınında, psikolojik sağlamlığın ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri örneğinde farklı değişkenler bağlamında incelendiği görülmektedir. Bu bağlamda, ileride yapılacak çalışmalarda ilkökul öğrencileri ve okulöncesi öğrencilerinin de psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelendiği çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

- Araştırma kapsamında ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini en çok yordayan değişkenin aile desteği olduğu görülmektedir. Bu kapsamda aile sağlamlığı kavramı gibi konu ile ilişkili değişkenleri inceleyen çalışmalar alanyazınına önemli katkı sağlayacaktır.

- Araştırma kapsamında incelenen okula aidiyet değişkeni okulda kabul ve okulda dışlanmışlık alt boyutlarından oluşmaktadır. Bu noktada öğrencilerin okula aidiyet duygularını incelemekte bu alt boyutlar sınırlı kalmaktadır. Okula aidiyet değişkeninin öğretmenler, yöneticiler, diğer okul çalışanları, okulun fiziki koşulları, hijyen olanakları, sosyal faaliyetleri gibi unsurları içerisinde barındırmaktadır. Bahsedilen bu unsurların ele alındığı araştırmaların yapılması alana katkı sağlayacaktır.

- Mevcut araştırma Muğla ilindeki öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında ilgili değişkenleri içeren benzer çalışmaların farklı il ve ilçelerde yer alan ortaokul öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmesi, bu araştırma sonuçlarının genellenebilirliğine katkı sağlayacaktır.

4.2. Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Araştırma bulguları ışığında, öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerini arttırmak amacıyla araştırma ele alınan değişkenleri dikkate alacak şekilde okullarda önleyici rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin sunulması önerilmektedir.

- Bu araştırma kapsamında aile desteğinin psikolojik sağlamlığın en önemli yordayıcısı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, ailelerin farkındalığının arttırılmasına yönelik çalışmaların öğrencilerin psikolojik sağlamlığını artıracığı düşünülmektedir.

- Araştırma sonucunda okulda kabulün ve arkadaş desteğinin de psikolojik sağlamlığın önemli yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Dolayısıyla okul ortamlarının öğrenciyi kabul eden, tanıyan veya onaylayan tatmin edici ortamlar olması gerekmektedir. Okul içerisinde aidiyet duygusunu arttırmaya yönelik çalışmaların yürütülmesinde okul psikolojik danışmanları, yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve diğer öğretmenlerin birlikte çalışması önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra okul içerisinde görmezden gelinme, reddedilme, kabul edilmeme, saygı görmeme, desteklenmeme durumlarının gözlenmesi, belirlenmesi ve müdahale edilmesi gerekmektedir. Böylece okula aidiyet düzeyleri yükselen öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeyleri de yükselebilir.

- Bu çalışmada özyeterliğin psikolojik sağlamlığın bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Okul ve aile üyelerinin işbirliği ile ortaokul öğrencilerinin başarılı olduğu alanların belirlenmesi ve desteklenmesinin önemli olduğu vurgulanmalıdır.

- Ortaokul öğrencilerin psikolojik sağlamlığını etkileyen ve geliştiren etmenler okul yönetimi, öğretmenleri ve ailelere düzenlenecek seminer yoluyla paylaşılabilir.

• Psikolojik sağlamlık açısından bazı risk unsurlarının geliştirici etkileri olabildiği dikkate alınarak faydalı ve geliştirici stres unsurlarına odaklanan detaylı çalışmalar yapılabilir. Bu noktada öğrencilerle risk unsurları tanımlama, değerlendirme ve baş etme çalışmaları yapılabilir.

• zellikle ergenliğe yeni adım atan ortaokul ğrencilerinin psikolojik sağlamlık açısından kırılgan bir dönemde oldukları dikkate alınarak adaptasyonlarına katkı sağlayacak uyum ve başa çıkma becerilerini geliştirmeye yönelik psiko-eğitim programları hazırlanabilir.

KAYNAKÇA

Allen, K. A., Kern, M. L., Vella-Brodrick, D., Hattie, J. & Waters, L. (2018). What schools need to know about fostering school belonging: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 30(1), 1–34. doi: <https://doi.org/10.1017/edp.2017.5>.

Allen, K. A., Kern, M., Rozec, C., McInerney, D. & Slavich, G. (2021). Belonging: A review of conceptual issues, an integrative framework, and directions for future research. *Australian Journal of Psychology*, 73(1), 87–102. <https://doi.org/10.1080/00049530.2021.1883409>.

Armstrong, M., Bemie-Lefcovitch, S. & Ungar, M. T. (2005). Pathways between social support, family well being, quality of parenting, and child resilience: What we know. *Journal of Child and Family Studies*, 14, 269-281.

Arnett, J. J. (2000). *Adolescence and Emerging Adulthood*. Pearson.

Arslan, G. (2015). ocuk ve gen psikolojik sağlamlık leđinin psikometrik zellikleri: Geerlilik ve gvenirlik. *Ege Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 1-12. <https://doi.org/10.12984/eed.23397>.

Arslan, G. & Duru, E. (2017). Initial development and validation of the school belongingness scale. *Child Ind Res*, 10, 1043–1058. <https://doi.org/10.1007/s12187-016-9414-y>.

Arslan, G., Allen, K. A. & Ryan, T. (2020). Exploring the impacts of school belonging on youth wellbeing and mental health. *Child Indicators Research*, 13(5), 1619–1635. <https://doi.org/10.1007/s12187-020-09721-z>.

Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28(2). https://doi.org/10.1207/s15326985ep2802_3

Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*. V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (4. Baskı). Academic Press.

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.

Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice-Hall.

Bandura, A. (1997). *Self-Efficacy: The Exercise of Control*. Freeman.

Bandura, A., Barbaranelli, C., Caprara, G. V. & Pastorelli, C.(1999). Self-efficacy pathways to childhood depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(2), 258-269.

Banks, D. M. & Weems, C. F. (2014). Family and peer social support and their links to psychological distress among hurricane-exposed minority youth. *American Journal of Orthopsychiatry*, 84(4), 341-352..

- Bartol, C.R. (2006). Resilience and antisocial behavior. Bartol, C.R. ve Bartol, A.M. (Eds.), *Current Perspectives in forensic psychology and criminal justice* içinde (ss: 79- 92). SAGE Publications.
- Baruth, K.E. & Carrol, J.J. (2002). A formal assessment of resilience: The Baruth Protective Factors Inventory. *The Journal of Individual Psychology*, 58(3), 235-244.
- Baumeister, R. F. & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497- 529. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>
- Baumeister, R. F., DeWall, C. N., Ciarocco, N. J. & Twenge, J. M. (2005). Social exclusion impairs self-regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88(4), 589–604. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.88.4.589>
- Beck, M. & Malley, J. (1998). Creating quality schools by promoting a sense of belongingness. *International Journal of Reality Therapy*, 18, 18-22.
- Berk, L. E. & Meyer, A. B. (2015). *Infants, children and adolescents* (8. Baskı). NJ: Pearson.
- Berndt, T. J. (1989). Obtaining support from friends during childhood and adolescence. D. Belle (Ed.), *Children's social networks and social supports* içinde (ss: 308-331). John Wiley.
- Bokhorst, C. L., Sumter, S. R. & Westenberg, P. M. (2010). Social support from parents, friends, classmates, and teachers in children and adolescents aged 9 to 18 years: who is perceived as most supportive? *Social Development*, 19(2), 417- 426. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2009.00540>.
- Bonanno, G.A. (2005). Resilience in the face of potential trauma. *Current Directions in Psychological Science*, 14(3), 135-138. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00347.x>.
- Bonanno, G.A., Galea, S., Bucciarelli, A. & Vlahov, D. (2007). Psychological resilience after disaster: New York City in the aftermath of the September 11th terrorist attack. *Psychological Science*, 17(3), 181-186.
- Bradley, R. H. & Corwyn, R. F. (2002). Socioeconomic status and child development. *Annual Review of Psychology*, 53(1), 371-399.
- Brooker, K. C. (2006). School belonging and the African American adolescent: What do we know and where should we go? *The High School Journal*, 89(4), 1-7. <https://doi.org/10.1353/hsj.2006.0005>
- Buckley, K. E., Winkel, R. E. & Leary, M. R. (2004). Emotional and behavioral responses to interpersonal rejection: Anger, sadness, hurt, and aggression. *Journal of Experimental Social Psychology*, 40, 14–28. [https://doi.org/10.1016/S0022-1031\(03\)000647](https://doi.org/10.1016/S0022-1031(03)000647).
- Burke, T., Sticca, F. & Perren, S. (2017). Everything's gonna be alright! The longitudinal interplay among social support, peer victimization, and depressive symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(9), 1999–2014.
- Cattelino, E., Morelli, M., Baiocco, R. & Chirumbolo, A. (2019). From external regulation to school achievement: The mediation of self-efficacy at school. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 60, 127- 133. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2018.09.007>
- Chiu, M. M., Chow, B. W. Y., McBride, C. & Mol, S. T. (2016). Students' sense of belonging at school in 41 countries: Cross-cultural variability. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 47(2), 175-196. <https://doi.org/10.1177/0022022115617031>

- Cicchetti, D. & Garmezy, N. (1993). Prospects and promises in the study of resilience. *Developmental Psychopathology*, 5, 497-502. <https://doi.org/10.1017/S0954579400006118>
- Cochran, J. (1996) Parenting and personal social networks. T. Luster & L. Okagaki (Eds.) *Parenting: An Ecological Perspective* içinde. Lawrence Erlbaum Associates.
- Cohen, S. & Wills, T. A. (1985). Stress, social support, and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.310>
- Colarossi, L. G. & Eccles, J. S. (2003). Differential effects of support providers on adolescents' mental health. *Social Work Research*, 27(1), 19-30. <https://doi.org/10.1093/swr/27.1.19>
- Conger, R. D., Conger, K. J. & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, 72(3), 685-704.
- Cotterell, J. (1996). *Social Networks in Youth and Adolescence*. Routledge.
- Cowen, E. L., Work, W. C., Hightower, A. D., Wyman, P. A., Parker, G. R. & Lotyczewski, B.S. (1991). Toward the development of a measure of perceived self-efficacy in children. *Journal of Clinical Child Psychology*, 20, 169-178.
- Cutrona, C.E. (1996). *Social Support in Couples, – Marriage as a Resource in Times of Stress*. Sage Series on Close Relationships. Sage Publications.
- Çataloğlu, B. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- D'Amico, S., Marano, A., Geraci, M. A. & Legge, E. (2013). Perceived self-efficacy and coping styles related to stressful critical life events. *PLoS One*, 8(7), 1–7. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0067571>.
- Davidson, L. M. & Demaray, M. K. (2007). Social support as a moderator between victimization and internalizing-externalizing distress from bullying. *School Psychology Review*, 36(3), 383–405.
- Day, A. (2006). The power of social support: Mentoring and resilience. *Reclaiming Children and Youth*, 14(4), 196-198.
- Demanet, J. & Van Houtte, M. (2012). School belonging and school misconduct: The differing role of teacher and peer attachment. *Journal of Youth and Adolescence*, 41(4), 499–514. <https://doi.org/10.1007/s10964-011-9674-2>.
- Demaray, M. K. & Malecki, C. K. (2002). The relationship between perceived social support and maladjustment for students at risk. *Psychology in the Schools*, 39, 305–316. <http://doi.org/10.1002/pits.10018>.
- Dolan, P. & Holt, S. (2002) What families want in family support: an Irish case study. *Child Care in Practice*, 8, 239–250.
- Dumont, M. & Provost, M. A. (1999). Resilience in adolescence: Protective role of social support, coping strategies, self-esteem, and social activities on experience of stress and depression. *Journal of Youth & Adolescence*, 28(3), 343-363. <https://doi.org/10.1023/A:1021637011732>.

- Duyan, Gelbal & Var. (2013). Sosyal İlişki Unsurları Ölçeği' nin Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 44, 159-169.
- Eisenberger, N. I., Lieberman, M. D. & Williams, K. D. (2003). Does rejection hurt? *An fMRI study of social exclusion. Science*, 302, 290–292. <https://doi.org/10.1126/science.1089134>
- Esen-Aktay, T. (2010). *Risk altındaki ortaöğretim 9. ve 10. Sınıf öğrencilerinin kendini toplama güçlerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Everall, R.D., Altrows, K.J. & Paulson, B.L. (2006). Creating a future: A study of resilience in suicidal female adolescents. *Journal of Counseling and Development*, 84, 461-470.
- Fellows, M. (2003). *An assessment of perceived social support and personal goal strivings in the context of adolescent resilience* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Fordham University.
- Felner, R.D., Ginter, M. & Primavera, J. (1982). Primary prevention during school transitions: Social support and environmental structure. *American Journal of Community Psychology*, 10(3), 227- 290.
- Fergus, S. & Zimmerman, M.A. (2005). Adolescent resilience: A framework for understanding healthy development in the face of risk. *Annual Review of Public Health*, 26, 399-419. <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.26.021304.144357>
- Finn, J. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59, 117-142.
- Friborg, O., Hjemdal, O., Martinussen, M. & Rosenvinge, J.H. (2009). Empirical support for resilience as more than the counterpart and absence of vulnerability and symptoms of mental disorder. *Journal of Individual Differences*, 30(3), 138-151.
- Galaif, E. R., Sussman, S., Chou, C. P. & Wills, T. A. (2003). Longitudinal relations among depression, stress, and coping in high risk youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 32(4), 243-255. <https://doi.org/10.1023/A:1023028809718>.
- Garnefski, N. & Diekstra, R. (1996). Perceived social support from family, school, and peers: Relationship with emotional and behavioral problems among adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 35(12), 1657-1664. <https://doi.org/10.1097/00004583-199612000-00018i>.
- Goodenow, C. (1993). The psychological sense of school membership among adolescents: Scale development and educational correlates. *Psychology in the Schools*, 30(1), 79- 90.
- Günelan, N. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin okul yaşam kalitesini, okula aidiyet duygusunu ve okul iklimini neler etkilemektedir?* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Hagerty, B.M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K.L., Bouwsema, M. & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing*, 6(3), 172-177. [https://doi.org/10.1016/0883-9417\(92\)90028-H](https://doi.org/10.1016/0883-9417(92)90028-H).
- Hamill, S. K. (2003). *Resilience and self-efficacy: the importance of efficacy beliefs and coping mechanisms in resilient adolescents*. Colgate University Journal of the Sciences.
- Huurre, T. (2000). *Psychosocial development and social support among adolescents with visual impairment*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Tampere.
- Jack, G. (2001) Ecological perspectives in assessing children and families. In: *The Child's World: Assessing Children in Need*, Chapter 3 (ed. J. Horworth), pp. 53–74. Jessica Kingsley.

- Kararırmak, Ö. (2006) Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129- 142.
- Kia-Keating, M. & Ellis, B. H. (2007). Belonging and connection to school in resettlement: Young refugees, school belonging, and psychosocial adjustment. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 12(1), 29-43. <https://doi.org/10.1177/1359104507071052>
- Kohlberg, L., LaCrosse, J. & Ricks, D. (1972). The predictability of adult mental health from childhood behavior. Wolman, B. B. (Eds.), *Manual of child psychopathology* içinde (ss: 1217–1284). McGraw–Hill.
- Ladd, G. W. & Kochenderfer-Ladd, B. (2016). Research in educational psychology: Social exclusion in school. P. Riva ve J. Eck (Eds.), *Social exclusion: Psychological approaches to understanding and reducing its impact* içinde (ss: 109–132). Springer.
- Lerner, R. M. & Steinberg, L. (Eds.). (2009). Handbook of adolescent psychology, volume 1: *Individual bases of adolescent development* (Vol. 1). John Wiley & Sons.
- Levitt, M. J., Guacci-Franco, N. & Levitt, J. L. (1993). Convoys of social support in childhood and early adolescence: Structure and function. *Developmental Psychology*, 29, 811-818.
- Licitra-Klecker, D. M. & Waas, G. A. (1993). Perceived social support among highstress adolescents: The role of peers and family. *Journal of Adolescent Research*, 8(4), 381-402. <https://doi.org/10.1177/074355489384003>.
- Lightsey, O. R. (2006). Resilience, meaning and well-being. *The Counseling Psychologist*, 34, 96-107.
- Lonczak, H. S., Abbott, R. D., Hawkins, J. D., Kosterman, R. & Catalano, R. F. (2002). Effects of the Seattle Social Development Project on sexual behavior, pregnancy, birth, and sexually transmitted disease outcomes by age 21 years. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 156(5), 438–447. <https://doi.org/10.1001/archpedi.156.5.438>.
- Luszczynska, A., Gibbons, F.X., Piko, B.F. & Teközel, M., (2004). Self-regulatory cognitions, social comparison, and perceived peers' behaviors as predictors of nutrition and physical activity: A comparison among adolescents in Hungary, Poland, Turkey, and USA. *Psychology and Health*, 19(5), 577 - 593.
- Luthar, S.S. (1991). Vulnerability and resilience: A study of high-risk adolescents. *Child Development*, 62, 600-616. <https://doi.org/10.2307/1131134>.
- Luthar, S.S. & Cicchetti, D. (2000). The construct of resilience: Implications for interventions and social policies. *Development and Psychopathology*, 12, 857- 885.
- Luthar, S.S. & Zigler, E. (1991). Vulnerability and competence: A review of research on resilience in childhood. *American Journal of Orthopsychiatry*, 61(1), 6-22. <https://doi.org/10.1037/h0079218>
- Luthar, S.S., Cicchetti, D. & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child Development*, 71(3), 543-562. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00164>.
- Markstrom, C. A., Marshall, S. K. & Tyron, R. J. (2000). Resiliency, social support, and coping in rural low-income Appalachian adolescents from two racial groups. *Journal of Adolescence*, 23(6), 693-703. <https://doi.org/10.1006/jado.2000.0353>.
- Masten, A.S. (2001). Ordinary magic: Resilience processes in development. *American Psychologist*, 56(3), 227-238.

- Masten, A.S. & Tellegen, A. (2012). Resilience in developmental psychopathology: Contributions of the project competence longitudinal study. *Development and Psychopathology*, 24, 345-361.
- Milkman, B. H. & Wanberg, W. K. (2012). *Criminal conduct and substance abuse treatment for adolescents: Pathways to self-discovery and change* (2. Baskı). Sage Publications, Inc.
- Murray Nettles, S., Mucherah, W. & Jones, D. S. (2000). Understanding resilience: The role of social resources. *Journal of Education for Students Placed at Risk (JESPAR)*, 5(1-2), 47-60.
- Napoli, M., Marsiglia, F. F. & Kulis, S. (2011). Sense of belonging in school as a protective factor against drug abuse among Native American urban adolescents. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 3(2), 25-41. https://doi.org/10.1300/J160v03n02_03
- Newcomb, M. D. (1990). Social support and personal characteristics: A Developmental and interactional perspective. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(1), 54-68. <https://doi.org/10.1521/jscp.1990.9.1.54>.
- Newman, B. M. & Newman, P.R. (2001). Group identity and alienation: Giving the we its due. *Journal of Youth and Adolescence*, 30, 515-538.
- Nowicki, A. (2008). *Self-efficacy, sense of belonging and social support as predictors of resilience in adolescents* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. ECU Edith Cowen University.
- Nuttman-Shwartz, O. (2018). The moderating role of resilience resources and sense of belonging to the school among children and adolescents in continuous traumatic stress situations. *The Journal of Early Adolescence*, 39(1), 1-25. <https://doi.org/10.1177/0272431618812719>
- O'Connor, M. (2010). *Positive development over the transition to adulthood: its nature and antecedents* [Yayımlanmamış doktora tezi]. The University of Melbourne.
- Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Review of Educational Research*, 70(3), 323-367. <https://doi.org/10.3102/00346543070003323>
- Ozer, E. M. & Bandura, A. (1990). Mechanisms governing empowerment effects: a self-efficacy analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(3), 472-486.
- Pikerton, J. & Dolan, P. (2007). Family support, social capital, resilience and adolescent coping. *Child and Family Social Work*, 12, 219-228.
- Pooley, J. & L. Cohen. (2010). Resilience: A definition in context. *Australian Community Psychologist*, 22, 30-37.
- Büchel, C., Desrivieres, S. Flor, H., Frouin, V. Garavan, H., Chaarani, B., Gowland, P., Heinz, A., Brühl, R., Martinot, J. L., Martinot, M. P., Nees, F., Orfanos, D. P., Paus, T., ... IMAGEN Consortium. (2020). Peer victimization and its impact on adolescent brain development and psychopathology. *Molecular Psychiatry*, 25, 3066-3076. <https://doi.org/10.1038/s41380-018-0297-9>
- Raabe, I. J. (2019). Social exclusion and school achievement: Children of immigrants and children of natives in three European countries. *Child Indicators Research*, 12, 1003-1022. <https://doi.org/10.1007/s12187-018-9565-0>
- Rabotec-Saric, Z., Brajsa-Zganec, A. & Sakic, M. (2008). Life satisfaction in adolescents: The effects of perceived family economic status, self-esteem and quality of family and peer relationships. *Journal for General Social Issues*, 18(3), 547-564.

- Richardson, G.E. (2002). The metatheory of resilience and resiliency. *Journal of Clinical Psychology, 58*(3), 301-321. <https://doi.org/10.1002/jclp.10020>
- Rigby, K. E. N. (2000). Effects of peer victimization in schools and perceived social support on adolescent well-being. *Journal of Adolescence, 23*(1), 57–68.
- Rowlinson, R. T. & Feiner, R. D. (1988). Major life events, hassles and adaptation in adolescence: Confounding in the conceptualisation and measurement of life stress and adjustment revisited. *Journal of Personality and Social Psychology, 55*, 432-444. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.55.3.432>.
- Rueger, S. Y., Malecki, C. K. & Demaray, M. K. (2010). Relationship between multiple sources of perceived social support and psychological and academic adjustment in early adolescence: Comparisons across gender. *Journal of Youth and Adolescence, 39*(1), 47-61. <https://doi.org/10.1007/s10964-008-9368-6>.
- Sagone, E. & De Caroli, M. E. (2013). Relationships between resilience, self-efficacy, and thinking styles in Italian middle adolescents. *Procedia – Social and Behavior Sciences, 92*, 838–845.
- Sagone, E. & De Caroli, M. E. (2016). Yes.. ı can’’ psychological resilience and self-efficacy in adolescents. *International Journal of Developmental and Educational Psychology, 1*(1), 141-148. <http://dx.doi.org/10.17060/ijodaep.2016.n1.v1.240>
- Sagone, E. & Indiana, M. L. (2017). The relationship of positive affect with resilience and self-efficacy in life skills in Italian adolescents. *Psychology, 8*(13). <https://doi.org/10.4236/psych.2017.813142>
- Sanders, J. & Munford, R. (2016). Fostering a sense of belonging at school-five orientations to practice that assist vulnerable youth to create a positive student identity. *School Psychology International, 37*(2), 155-171. <https://doi.org/10.1177/0143034315614688>.
- Sandler, I., Wolchik, S. & Braver, S. (1985). Social support and children of divorce. *Social Support: Theory, Research and Applications, 24*, 371–389.
- Sandler, I.N. (1980). Social support resources, stress, and maladjustment of poor children. *American Journal of Community Psychology, 8*, 41-52.
- Santrock, J. W. (2017). *Yaşam boyu gelişim*. (Çev. Ed. G. Yüksel). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sarı, M. (2013). Lise öğrencilerinde okula aidiyet duygusu. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13*(1), 147-160.
- Schwarzer, R. & Warner, L. M. (2013). Perceived self-efficacy and its relationship to resilience. S. Embury & D. H. Saklofske (Eds.) *Resilience in children, adolescents and adult* içinde (ss:139-150). Springer.
- Shochet, I. M., Smyth, T. & Homel, R. (2007). The impact of parental attachment on adolescent perception of the school environment and school connectedness. *Australian and New Zealand Journal of Family Therapy, 28*(2), 109–118. <https://doi.org/10.1375/anft.28.2.109>.
- Simmon, R.G., Burgeson, R., Carlton-Ford, S. & Blyth, D.A. (1987). The impact of cumulative change in early adolescence, *Child Development, 58*(5), 1220- 1234. <https://doi.org/10.2307/1130616>
- Simmons, R.G., Blyth, D.A., Van Cleave, E.F. & Bush, D.M. (1979). Entry into early adolescence: The impact of school structure, puberty, and early dating on self-esteem. *American Sociological Review, 44*(6), 948-967. <https://doi.org/10.2307/2094719>.

- Siyez, D. M. (2013). *Ergenlerde problem davranışlar: okul temelli önleme çalışmaları ile ilgili uygulama örnekleri* (4. Baskı). Pegem Akademi.
- Smerdon, B. A. (1999). Engagement and achievement: Differences between African American and White students. *Research in Sociology of Education and Socialization*, 12, 103-134.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik*. İmge Kitabevi Yayınları.
- Steiner, R. J., Sheremenko, G., Lesesne, C., Dittus, P. J., Sieving, R. E. ve Ethier, K. A. (2019). Adolescent connectedness and adult health outcomes. *Pediatrics*, 144(1). <https://doi.org/10.1542/peds.2018-3766>.
- Toplu, A. (2017). *Şiddete maruz kalan ergen öğrencilerin psikolojik sağlamlıkları ile empati ve öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin demografik değişkenlerle birlikte incelenmesi (Kahramanmaraş ili örneği)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çağ Üniversitesi.
- Turan, A. (2014). *Ergenlerde çocukluk örselenme yaşantıları ve yılmazlık düzeyinin algılanan sosyal destek açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Turgut, Ö. & Eraslan-Çapan, B. (2017). Ergen psikolojik sağlamlık düzeyinin yordayıcıları: algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 162-183.
- Väänänen, J. M., Marttunen, Helminen, M. & Kaltiala-Heino, R. (2014). Low perceived social support predicts later depression but not social phobia in middle adolescence. *Health Psychology & Behavioral Medicine*, 2(1), 1023-1037. <https://doi.org/10.1080/21642850.2014.966716>
- Van Ryzin, M. J., Gravely, A. A. & Roseth, C. J. (2009). Autonomy, belongingness, and engagement in school as contributors to adolescent psychological well-being. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(1), 1–12. <https://doi.org/10.1007/s10964-007-9257-4>.
- Vardarlı, G. (2005). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin özyeterlik düzeylerinin yordanması*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Wagnild, G. (2009). *The resilience scale user's guide for the US English version of the resilience scale and the 14-item resilience scale (RS-14)*. Worden, MT: The Resilience Centre.
- Waldeck, D., Tyndall, I. & Chmiel, N. (2015). Resilience to ostracism: A qualitative inquiry. *The Qualitative Report*, 20(10), 1646–1670.
- Wang, J., Iannotti, R. J. & Nansel, T. R. (2009). School bullying among adolescents in the United States: Physical, verbal, relational and cyber. *Journal of Adolescent Health*, 45, 368–375. <https://doi.org/10.1016/j.jadohea.2009.03.021>
- Wentzel, K. R. (1998). Social relationships and motivation in middle school: The role of parents, teachers, and peers. *Journal of Educational Psychology*, 90(2), 202-209. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.90.2.202>.
- Werner, E.E. (1989). High-risk children in young adulthood: A longitudinal study from birth to 32 years. *American Journal of Orthopsychiatry*, 59(1), 72-81. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1989.tb01636.x>

- Werner, E.E. (2005). Resilience research: Past, present, and future. R.D. Peters, B. Leadbeater & R.J. McMahon (Eds.), *Resilience in children, families, and communities: Linking context to practice and policy* içinde (ss: 3-11). Kluwer Academic/Plenum Publishers.
- Wike, T. L. & Fraser, M. W. (2009). School shootings: Making sense of the senseless. *Aggression and Violent Behavior, 14*(3), 162–169. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.01.005>.
- Williams, K. (2009). Ostracism: a temporal need-threat model. *Advances in Experimental Social Psychology, 275*-314.
- Williams, K. D. (2007). (2007). Ostracism. *Annual Review of Psychology, 58* (1). 425- 452.
- Wu, Q., Tsang, B. & Ming, H. (2014). Social capital, family support, resilience and educational outcomes of Chinese migrant children. *British Journal of Social Work, 44*(3), 636-656.
- Wyman, P. A., Pickering, T. A., Pisani, A. R., Rulison, K., Schmeelk-Cone, K., Hartley, C., Gould, M., Caine, E. D., LoMurray, M., Brown, C. H. & Valente, T.W. (2019). Peer adult network structure and suicide attempts in 38 high schools: implications for network-informed suicide prevention. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 60*(10), 1065–1075. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13102>.
- Yap, S. T. & Baharudin, R. (2016). The relationship between adolescents' perceived parental involvement, self-efficacy beliefs, and subjective well-being: A multiple mediator model. *Social Indicators Research, 126*(1), 257–278. <https://doi.org/10.1007/s11205-015-0882-0>.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The aim of this study is to examine whether the variables of social relations, school belonging and self-efficacy are significant predictors of the psychological resilience of 7th and 8th grade secondary school students. Another aim of this study is to examine the relationship between the sub-dimensions of social relations (family support, peer support) and the sub-dimensions of school belonging (acceptance from school, exclusion from school) and psychological resilience. Finally, in the study, it was examined whether the levels of resilience differed significantly according to various socio-demographic variables.

Methods

The sample of the universe of the study consists of secondary school students studying in secondary schools affiliated with Muğla Provincial Directorate of National Education in the spring term of the 2021-2022 academic year. It was decided to carry out the study in Fethiye, which has the highest number of secondary school students in Muğla. In this context, while determining the sample of the study, first of all, the neighborhoods with secondary schools were divided into 20 strata. Then, 10 neighborhoods were selected by a simple random sampling method. If there is a school in the selected region, that school is included in the study group. If there is more than one school in the selected region, the school was selected by drawing lots. Data were collected from 643 secondary school students studying in the 7th and 8th grades in selected schools. As the data collection tool of the research, The Child and Youth Resilience Scale, Social Relationship Factors Scale, School Belonging Scale, General Self-Efficacy Scale, and Personal Information Form were used. In the analysis of the data, Pearson correlation analysis, stepwise multiple regression analysis, t-test, and one-way analysis of variance techniques were used by using the SPSS 22 Package program.

Results

Multiple regression analysis was examined on the effects of social relations sub-dimensions, school belonging sub-dimensions and self-efficacy on psychological resilience. As a result of the analysis, it was determined that social relations sub-dimensions, school belonging sub-dimensions and self-efficacy explained 65.2% of the total variance of psychological resilience. In addition, while there were significant differences in the mean scores of psychological resilience according to gender and marital status of the parents, no significant differences were found in the working status of the parents, the education level of the parents, and the monthly income entering the house. A significant difference was obtained between the psychological resilience scores of secondary school students according to some negative events. These findings were discussed in the light of previous research in the literature.

Discussion and Conclusion

When the findings are examined, it is seen that family support is the most important predictor of resilience. Resilience was found to be positively and significantly associated with family support. It was determined that the variable that contributed the least to the prediction of resilience was the variable of being excluded at school. However, a negative and significant relationship was found between being excluded at school and resilience.

Considering the finding that family support strongly predicts resilience in the thesis study, it is understood that increasing resilience is dependent on increasing family support. On the other hand; When the predictive power of acceptance at school is taken into account, it is seen that the resilience levels of secondary school students increase in an environment where they are accepted by the school and feel. On the other hand, considering the predictive power of friend support on psychological resilience; It has been determined that the resilience levels of the secondary school students whose support levels are increased by their friends are increased. Considering the predictive power of self-efficacy for resilience; It has been determined that the resilience levels of secondary school students who see themselves as competent and sufficient in general have increased. As a result of the study, although the weakest predictor of resilience is the variable of being excluded at school, it is thought that exclusion at school should be taken into account in the evaluation of resilience.

Within the scope of the thesis study, it has been shown that social relations, school belonging and self-efficacy variables can be used together or alone to increase resilience in secondary school students.